

Палітычныя вынікі праверкі партдакументаў па КП(б)Б*)

Праверка партыйных дакументаў, прадпрынятая па ініцыятыве таварыша Сталіна, выцякала з таго, што былі ўскрыты шматлікія факты, калі ворагі партыі, рабочага класа карысталіся доступам да партыйных дакументаў, атрымалі партыйныя білеты і, прыкрываючыся імі, вялі гнусную работу па падрыву справы партыі і савецкай дзяржавы. Таму ЦК партыі паставіў перад партыйнымі арганізацыямі задачу—у бліжэйшы час навесці поўны парадак у гэтай справе, устанавіць сапраўдную колькасць членаў і кандыдатаў партыі, наладзіць іх правільны ўлік, трымаць у захаванасці партыйныя білеты, безумоўна знішчыць сваявольства ў справе выдачы партбілетаў, выключыць усякую мажлівасць прыкнення ў партыю чуждых і варажых людзей.

КП(б)Б пад кіраўніцтвам і пры штодзённай дапамозе ЦК ВКП(б), асабліва тт. Ежова, Матенкова, завяршыла праверку партыйных дакументаў. Прароблена велізарная важная работа, якая адроўніваецца ад усіх папярэдніх работ апошняга часу тым, што мы вялі непасрэдную барацьбу за ўмацаванне ўсёй нашай партыі і кожнай паасобнай партыйнай арганізацыі, выяўляючы і выганяючы з яе большэвіцкіх радоў усякіх чужакоў, прамых ворагаў, шпіёнаў, белагвардзейцаў, двурушнікаў, усіх прымазаўшыхся і пасіўных людзей, якія няварты насіць вялікае пачэснае званне члена партыі Леніна—Сталіна.

У гэтай барацьбе за непакіснасць сталінскага статута, за чыстату радоў нашай партыі, за высокую ідэйнасць, прынцыповасць і непрымірымасць да ворагаў, двурушнікаў, да ўсякага роду прытаіўшыхся, контррэвалюцыйных падонкаў са змяіным жалам, да трацкісцка-зіноўеўскага белагвардзейскага ахвосця—наша партарганізацыя і галоўным чынам яе кіраўнікі прашлі вялікую палітычную школу і набылі агромнейшы вопыт ідэйнага выхавання камуністаў. Няма больш высокага гонару для партыйных работнікаў і кожнага члена партыі, як барацьба за партыю Леніна—Сталіна.

Праходзячы гэту сур'ёзнейшую школу барацьбы за партыю, безумоўна не кожная партыйная арганізацыя, не кожны яе кіраўнік,

*) З даклада на пленуме ЦК КП(б)Б.

закончылі яе, так сказаць, з аднолькавымі адзнакамі. Мы ведаем, што ў працэсе барацьбы за чыстату радоў партыі сёй-той з партыйных кіраўнікоў паказаў сябе не зусім на вышыні свайго становішча.

Праверка партдакументаў адначасова з'яўлялася і праверкай таго, наколькі кожны з нас здольны быць сапраўдным кіраўніком партыйнай арганізацыі.

І трэба прама сказаць, што кожны з нас, партыйных работнікаў, праводзячы гэтую велізарнейшую работу, што называецца ўбачыў сябе, усвядоміў свае недахопы, сваю палітычную і культурную адсталасць, няведанне і забыццё арганізацыйных прынцыпаў нашай партыі, а галоўнае—зусім недастатковую пільнасць і недапушчальную самасупакоенасць.

Адны з кіраўнікоў партыйных арганізацый адразу пасля рашэння ЦК ВКП(б) па Заходняй абласці і цэламу раду іншых арганізацый аб адмене праверкі здолелі ацаніць палітычную сутнасць гэтага мерапрыемства і па-сапраўднаму прыступіць да ачысткі радоў партыі ад чуждых і класава-варожых элементаў, выяўлення і выхавання новага актыва.

Другія, не глядзячы на дапамогу Цэнтральнага Камітэта, да самага апошняга часу не здолелі правесці работу так, як гэтага патрабаваў ЦК ВКП(б).

Прымаючы партыйныя арганізацыі, бюро ЦК выносіла па кожнай спецыяльнае рашэнне з ацэнкай палітычнага становішча партыйнага кіраўніцтва, таму кожны секратар райкома партыі ведае аб сваіх промахах.

Прымежнае становішча БССР, выяўнасьць у ёй усякага роду нацыяналістычных элементаў і рэштак розных разгромленых контррэвалюцыйных партый (эсэраўскай, бундаўскай і інш.), падрыхтоўка вайны супроць Савецкага саюза нямецкім і польскім фашызмам, іх дзейнасць па падрыву нашага соцыялістычнага будаўніцтва—усе гэтыя акалічнасці патрабавалі ад КП(б)Б выключнай палітычнай завоўстанасці і ўвагі ў правядзенні праверкі партыйных дакументаў. ЦК ВКП(б) спецыяльна займаўся нашай рэспублікай, як прымежнай, дапамагаў і ўказваў, як трэба правесці гэту работу. У выніку наша КП(б)Б правяла праверку партдакументаў на высокім палітычным узроўні.

Матэрыялы праверкі настолькі багаты, разнастайны і цікавы, што над імі прыдзецца яшчэ многа папрацаваць. Яны і ў далейшым дапамогуць нам паставіць цэлы рад пытанняў у сувязі з нашым пагранічным становішчам і нацыянальнымі асаблівасцямі, навучаць членаў партыі, як шукаць ворагаў, якімі шляхамі яны прабіраюцца ў партыю, якімі метадамі змагаюцца супроць рэвалюцыі.

Праверка партдакументаў як-бы падзяляецца на два этапы.

Першы этап характэрны тым, што многія партыйныя арганізацыі, асабліва секратары райкомаў, не зразумелі палітычнага сэнсу дырэктывы ЦК ВКП(б) ад 13 мая і зьялі праверку партдакументаў да простага тэхнічнага зверкі.

Цэлы рад партарганізацый супакойваўся тым, што ў нас усё добра, што мы пераможна рухаем уперад справу будаўніцтва соцыялізма і можам крыху запусціць партыйную гаспадарку, менш пільна захоўваць статут партыі, бо ў гэтым цяпер няма асаблівай патрэбы.

Аднак, якраз у гэтым і заключаецца асноўная прычына таго,

чому рад партарганізацый не ўсвядоміў усёй сур'ёзнасці і вострасці дырэктывы ЦК ВКП(б) аб прывядзенні ў парадак нашай партыйнай гаспадаркі.

Дабрадушша і самасупакоенасць вынікаюць з таго, што многія з нас забылі вучэнне Леніна—Сталіна аб класавай барацьбе ў перыяд дыктатуры пролетарыята і ў перыяд пераможнага руху к соцыялізму.

У сваім прывітанні венгерскім рабочым Ленін пісаў, «што пасля ўстанаўлення дыктатуры пролетарыята класавая барацьба не знікне, а толькі зменіць свае формы, робячыся ва многіх адносінах яшчэ больш жорсткай»

Тав. Сталін у 1933 г. на пленуме ЦК і ЦКК з усёй рэзкасцю адзначыў:

«Трэба мець на ўвазе, што рост магутнасці савецкай дзяржавы будзе ўзмацняць супраціўленне апошніх рэштак паміраючых класаў. Іменна таму, што яны паміраюць і дажываюць апошнія дні, яны будуць пераходзіць ад адных форм наскокаў да другіх, больш рэзкіх форм наскокаў, апелюючы да адсталых слаёў насельніцтва і мабілізуючы іх супроць Савецкай улады».

З гэтага вучэння Леніна—Сталіна выцякае, што самае небяспечнае для пролетарыята, для яго партыі—байсці па шляху самасупакоенасці. Там, дзе самасупакоенасць б'е зверху, ствараюцца найлепшыя магчымасці актывізацыі і правінення ворага ў партыю, у дзяржаўны апарат, ва ўсе іоры савецкага гаспадарчага арганізма: на прадпрыемствы, у саўгасы, калгасы, навуковыя ўстановы і т. д.

Вось чаму тав. Сталін з такой рэзкасцю паставіў на XVІІ партз'ездзе пытанне аб неабходнасці барацьбы з самасупакоенасцю і дабрадушшам: «Няма нічога небяспечней падобных настрояў, бо яны раззбройваюць партыю, дэмабілізуюць яе рады. Калі такія настроі пераважаюць у нашай партыі, мы можам апынуцца перад пагрозай зрыву ўсіх нашых поспехаў».

Гэтага некаторыя партыйныя арганізацыі не зразумелі, а таму і не ацанілі палітычнага сэнсу праверкі партыйных дакументаў, прывядзення партыйнай гаспадаркі ў належны парадак.

Другая прычына—нізкі палітычны ўзровень некаторых партыйных арганізацый і іх кіраўнікоў, што ў вялікай меры зніжае іх палітычную чуткасць. Іменна гэтай акалічнасцю тлумачыцца тое, што ў вельмі многіх комуністаў пераважаў дзяляцкі падыход да такога важнейшага палітычнага мерапрыемства, як праверка партыйных дакументаў. Члены партыі, а тым больш—кіраўнікі, павінны быць настолькі чуткімі ў палітычным сэнсе, каб умець адразу па-партыйнаму зразумець кожнае рашэнне партыі, кожны кіруючы артыкул «Правды», «Звязды» і правільна рэагаваць на кожную з'яву, якая адбываецца ў калгасе, на прадпрыемстве, на любым участку нашага соцыялістычнага будаўніцтва. Праверка партдакументаў выявіла, што такой чуткасці няма ў многіх членаў партыі, і гэта павінна паслужыць для нас вельмі сур'ёзным урокам.

Трэцяя прычына—надзвычай жорсткае супраціўленне класавага ворага, якое выразілася ў пэўным націску яго на паасобныя партыйныя арганізацыі.

Класавы вораг зразумеў адразу, што праверка партыйных даку-

ментаў ёсць самая вострая зброя, накіраваная супроць яго. Ён зразумеў, што калі гэтую зброю партыйная арганізацыя правільна выкарыстае, яна выкрые яго і выкіне са сваіх радоў, як ярага ворага партыі, савецкай улады і дыктатуры пролетарыята. Пралезшы ашуканчым шляхам у партыю, класавы вораг усімі мерамі пачынае супраціўляцца прывядзенню ў парадак партыйнай гаспадаркі.

На першай стадыі праверкі класавы вораг з партыйным білетам у кішэні імкнецца звесці гэтую справу да тэхнічнай зверкі, заяўляючы: «Гэта-ж не чыстка партыі. Партбілет у мяне ў парадку, картка ў парадку,—значыць усё ў парадку. Што-ж вы пытаеце мяне, чаго прыдзіраецеся, чаго хочаце ад мяне?» Так многія ставілі пытанне.

Другая форма супраціўлення—кругавая парука. Усякія выхадцы з іншых партый, чуждыя людзі з контррэвалюцыйным мінулым і багатым вопытам барацьбы супроць нашай партыі і дыктатуры пролетарыята ведалі, што для іх нясе праверка, і таму ўсімі мерамі стараліся скалаціць кругавую паруку, каб незаўважанымі праскочыць праз праверку.

Трэцяя форма—праяўленне класавым ворагам паказной актыўнасці. У гомельскай і віцебскай партарганізацыях трацкісцка-зіноўеўскае контррэвалюцыйнае ахвосце, убачыўшы, што так ці інакш яго выкрыюць, паспрабавала апошняе спосад—зрабіцца актыўным. Многія з гэтых людскіх падонкаў пачалі «данамагаць» сакратару, бюро райкома ў праверцы. Даведаўшыся заганя аб выкрытых асобах, пісалі на іх заявы, каб адвесці ад сябе ўвагу і самі праскочыць праверку. Не ўсе партарганізацыі і іх кіраўнікі зразумелі гэтыя манэўры класавога ворага, не ўсе яны здолелі выявіць і выкрыць яго варожы твар.

Вось, прыкладна, прычыны, якімі можна глумачыць, чаму на першым этапе праверкі многія партыйныя арганізацыі не зразумелі палітычнага сэнсу ліста ЦК ВКП(б).

Другі этап пачынаецца з таго часу, калі нашы партыйныя арганізацыі—адна раней, другая пазней—па-сур'ёзнаму, па-сапраўднаму ўзяліся за ачыстку сваіх радоў. Але гэта далосся не адразу.

Цэнтральным камітэтам ВКП(б) і КП(б)Б прышлося яшчэ многа папрацаваць для таго, каб уся партыйная арганізацыя зразумела неабходнасць і важнасць праверкі партыйных дакументаў. ЦК КП(б)Б адмяніў праверку па 21 партарганізацыі поўнасцю і па вельмі многіх—часткова. Каб дабіцца сапраўды большэвіцкай работы, ЦК КП(б)Б амаль штодня займаўся партарганізацыямі: слухаў іх на бюро, выклікаў у АКПО і т. д.

Пасля нарады ў ЦК ВКП(б), якою кіраваў тав. Ежоў, мы склікалі сваю нараду і вельмі рэзка паставілі пытанне аб большэвіцкім разгортванні работы. Тады нашы партарганізацыі пачалі раскачвацца.

АКПО стаў нашым партыйным штабам, калі можна так выразіцца. Тав. Рубінштэйн, як яго начальнік, казаў партыйную вострасць і палітычную пільнасць у кіраўніцтве праверкаю партдакументаў.

ЦК, асабліва АКПО, прышлося надзвычай востра гаварыць з радам таварышоў. Трэба сказаць, што спачатку многія сакратары РК не зусім разумелі такую пастаноўку пытання, сярод іх былі непартыйныя настроі. Але ЦК зрабіў усё ад яго залежнае для таго,

каб больш вывучыць людзей і менш рабіць оргвыпадаў, больш папраўляць і менш знімаць.

Такая пастаноўка справы дала магчымасць захаваць нашы кадры, узяць іх палітычна вышэй і разам з тым ачысціць рады партыі ад ворагаў, як гэтага патрабаваў ліст ЦК ВКП(б).

* * *

Ленін—Сталін заўсёды вучылі нашу партыю як ахоўваць яе ад пранікнення ўсякага роду чуждых элементаў. Праводзіліся неаднаразовыя чысткі, асабліва ў перыяд, калі наша партыя стала на чале ўлады. Апошняя чыстка праводзілася зусім нядаўна—у 1933 г. Калі мы прагледзім цяпер вопыт чысткі ў 1933 г. і параўнаем яго з вопытам праверкі партыйных дакументаў, то ўбачым характэрныя асаблівасці праверкі як у метадах, так і ў выніках самой работы.

У чым-жа яны заключаюцца?

Па-першае, у тым, што чыстку праводзіў не партыйны апарат, а спецыяльныя камісіі, якімі кіравала ЦКК РСІ. Кожны з партыйных работнікаў ведае, што партыйны апарат па сутнасці стаяў у баку ад чысткі. Праверка-ж партыйных дакументаў праведзена выключна партыйным апаратам пры актыўным удзеле усёй партарганізацыі і яе кіраўнікоў, якія ведаюць сваю гаспадарку. Адсюль і высокая якасць праведзенай работы.

Па-другое, у тым што мы не толькі вытрылі і выгналі з партыі ворагаў, але адначасова выявілі выдатнейшых большэвікоў, невычэрпны рэзерв сапраўдных большавіцкіх кадраў, якога партыйная арганізацыя раней не заўважала. Гэта вельмі важная акалічнасць становіцца адрознівае праверку партыйных дакументаў ад папярэдніх чыстак.

І нарэшце ў тым, што мы маем агульны ўздым партыйнай работы на аснове вывучэння членаў партыі, праверкі іх работы не па анкетах, а на жывой канкрэтнай справе.

Прывяду некаторыя лічбовыя вынікі праверкі партыйных дакументаў па КП(б)Б. Выключана па ўсёй КП(б)Б членаў партыі 15,4% і кандыдатаў 20,5%, а ўсяго 16,9%. Пры чыстцы 1933 года таксама было выключана каля 17%, але потым, у працэсе апеяцыі, адноўлена прыблізна 3—4%.

Гэта даныя без транспарту. Па чыгуначных партыйных арганізацыях 5-ці палітадзелаў выключана: членаў партыі 23,2% і кандыдатаў 33,8%, а ўсяго 26%.

Чаму ў нашы рады пранікла такая вялікая колькасць класаварожых элементаў?

У перыяд, калі ў нашай краіне партыя разгарнула план вялікіх работ, арганізавала наступленне сацыялізма па ўсяму фронту, класавы вораг перашоў да іншых форм і метадаў барацьбы. Выхадцы з нэпманаў і кулакоў, усякага роду прахадзішны, змагаючыся супроць дыктатуры пролетарыята, мяняюць тактыку і ціхаю сапай імкнуцца прабрацца ў партыю, каб, прыкрыўшыся партбілетам, прадаўжаць сваю контррэвалюцыйную работу.

У гэты час на прадпрыемствы прабіраецца вялікая колькасць былых кулакоў і нэпманаў, якія бачаць, што ў Совецкім саюзе для іх больш не знойдзеца патрэбнай праслойкі людзей, на якіх можна было-б абапёрціся ў сваёй контррэвалюцыйнай рабоце, бо апошняя іх апора, кулацтва, ліквідавана.

Вось чаму якраз да гэтага часу і адносіцца такая значная колькасць уступленняў у партыю класава-чуждых людзей.

З другога боку, пераможны поступ соцыялізма, нашы поспехі ва ўсіх галінах соцыялістычнага будаўніцтва сямую-таму з кіраўнікоў партыйных арганізацый ускружылі галаву. Яны пачалі разважаць так, што паколькі кулацтва як клас ліквідавана, то і класавая барацьба не павінна разгортвацца, а значыць няма асаблівай патрэбы цвёрда прытрымлівацца партыйнага статута.

У гэты час, як ніколі ў гісторыі нашай партыі, парушэнне статута набывае прама пагражаючы характар, як гэта можна бачыць цяпер, пасля праверкі партдакументаў. У партыю прымалі людзей цэлымі групамі, пачкамі. Класавы вораг скарыстаў наша ратазейства. Ён прабіраўся на прадпрыемствы, рабіўся «ударнікам» і пранікаў у партыю.

Такім чынам пранікалі ў партыю і шпіёны. Мы ведаем, што шпіёны ў барацьбе супроць нас не пагарджаюць ніякімі метадамі, але зусім недапушчальная справа, калі гэтыя шпіёны маюць у кішэні партбілеты. Здарыцца гэта магло толькі таму, што мы самасупакоіліся, забыліся аб асноўных арганізацыйных прынцыпах статута нашай партыі, забыліся аб тым, што пры прыёме ў партыю патрэбна асаблівая пільнасць.

Пасля праверкі партдакументаў і выдачы новых партыйных білетаў мы ні ў якім разе не павінны дапусціць, каб у партыі засталіся яшчэ людзі, якія прадэлі ў нас рады са спецыяльнай шпіёнскай мэтай.

Другая група выкрытых і выключаных з партыі—гэта эсэраўскія і нацдэмаўскія элементы.

Не прыходзіцца многа гаварыць аб тым, што эсэры з'яўляюцца самымі зяядлымі ворагамі нашай партыі, што яны ўвесь час, асабліва ў перыяд брэсцкага міру, актыўна змагаліся супроць пролетарскай рэвалюцыі, супроць нашай партыі. Там, дзе ім удавалася захапіць уладу, яны самым жорсткім чынам распраўляліся з партыйнымі савецкімі работнікамі (а паўстанні эсэраў былі часты і на Беларусі і на тэрыторыі ўсяго Саюза).

Чаму пытанне аб эсэрах асабліва ўсплыло ў нас, у беларускіх умовах? Таму, што на Беларусі, у той час як яна прадстаўляла сабою фронт, эсэры мелі значную арганізацыю. Будучы выкрыты як ворагі народу, эсэры ў нацыянальных рэспубліках сталі часта прыкрывацца нацыянальным флагом. Пад гэтым флагом яны арганізоўвалі ўсемагчымыя групы, стваралі нацдэмаўскія гурткі пад выглядам «Зарніцы» і т. п. Вядомы махровы эсэр Ігнатоўскі стварыў так званую «Беларускую камуністычную арганізацыю».

У гэты перыяд эсэраўскія элементы ва многіх буйных раённых цэнтрах Беларусі (Сянно, Орша, Горкі, Слуцк, Карма і інш.) узнімалі паўстанні, арганізоўвалі баявыя эсэраўскія дружыны і ўсімі мерамі па заданню ЦК-эсэраў, каб не даць нам магчымасці ўмацаваць маладую яшчэ савецкую рэспубліку, спрабавалі сарваць палітыку міру, якую праводзіла тады наша партыя.

Палітыка партыі, палітыка Леніна ў 1918 г. была накіравана на заключэнне брэсцкага міру. Перад падпольнымі камуністычнымі арганізацыямі пастаўлена была задача—павесці сярод нямецкіх салдат палітычна разлагаючую работу. А эсэры ўсемагчымымі спосабамі спрабавалі сарваць брэсцкі мір, каб нанесці нам удар.

Калі дыктатура пролетарыята перамагла, эсэры мяняюць формы барацьбы. Скрываючы сваё эсэраўскае мінулае, яны пралазяць у нашу партыю, каб прадаўжаць у ёй свае контррэволюцыйныя справы. Цяпер гэтыя эсэраўскія элементы хочучь прадставіць сваю контррэволюцыйную барацьбу супроць савецкай улады пры нямецкай акупацыі ў такім святле, што яны арганізоўвалі паўстанцкія дружыны нібы для таго, каб «змагацца за ўмацаванне савецкай улады».

Прышчэпаў у 1918 г. узначальваў паўстанне ў Сянно. Эсэры расстрэльвалі тады чырвонаармейцаў. Адноўчы, каб справакаваць немцаў на вайну, яны захапілі ні ўным непавінных нямецкіх самакатчыкаў і расстралялі іх на нейтральнай зоне. Прышчэпаў тады камандваў палком. Пад кіраўніцтвам цэнтральнага камітэта эсэраў ён праводзіў яўна варожую работу супроць савецкай улады. У канцы 1918 г. Прышчэпаў трапляе ў партыю і пачынае хутка прасоўвацца. Ён нарком, ён член бюро ЦК. Ён, што называецца, — да самага канца праводзіў на практыцы эсэраўскую праграму ў пытаннях зямельнай палітыкі.

Другая яркая фігура — Іваньковіч. Займаў адказнэйшыя пасты, працаваў у газетах, а ў апошні час у Белдзяржвыдавельстве. Гэта таксама ўдзельнік паўстання разам з Прышчэпавым. У сваіх паказаннях ён заяўляе, што да апошняга дня праводзіў контррэволюцыйную эсэраўскую работу:

«У партыю я ўступіў у сакавіку 1919 года па рэкамендацыі Прышчэпава. Пры чым у анкетах пры ўступленні ў партыю свой удзел у паўстанні скрыў. Паручыцельства Прышчэпава за мяне ў партыі я разглядаў як прыкрыццё эсэраўскага паўстання, а таксама як тое, што Прышчэпаў абавязан быў мне за маю эсэраўскую работу з ім, будучы рэдактарам газеты, г. зн. паручыцельства Прышчэпава пры маім уступленні ў партыю з'яўляецца актам кругавой парукі».